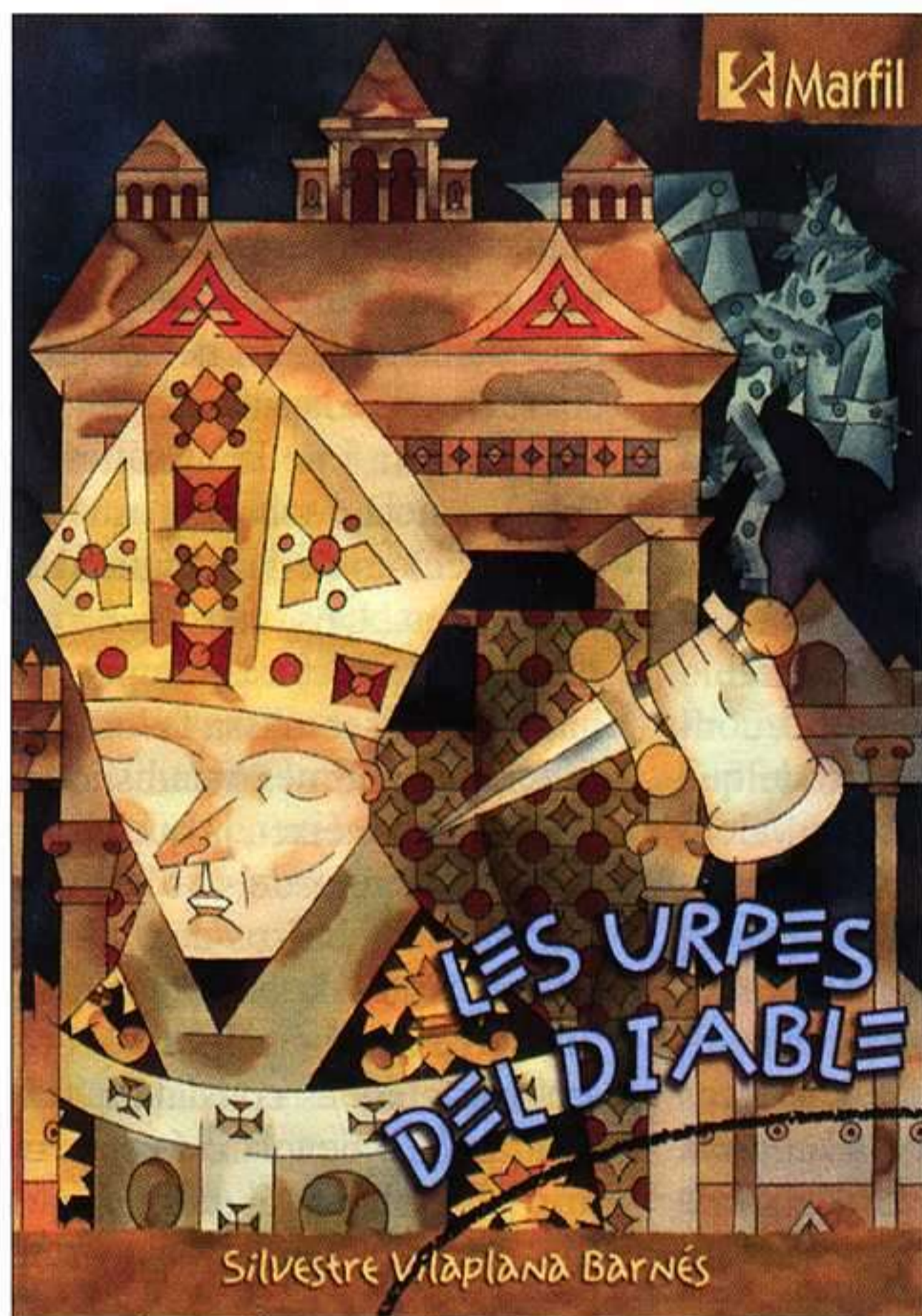

Comunitat Valenciana: en el debat i la reflexió

Josep Antoni Fluixà

Si bé és cert que el panorama de la LIJ al País Valencià, pel que fa a la producció editorial i a la creació literària, és bàsicament semblant al dels últims anys, no podem dir que el període analitzat en aquest article —que abraça aproximadament del mes de juliol de 2001 al mes de juny de 2002— haja estat un temps de calma absoluta, idèntic al dels anys anteriors en tots els aspectes descriptius, ja que, per contra, ha estat un any bastant agitat, almenys informativament, amb l'aparició de diversos debats i esdeveniments relacionats, directament i indirectament, amb la literatura valenciana escrita per a infants i joves que han provocat la reflexió i, fins i tot, la polèmica. Sens dubte, aquest és un fet nou i digne de ressaltar que, per altra banda, revitalitza i omple d'esperança una panoràmica que, a pesar de tots els indicis de renovació apuntats en el període precedent i confirmats en l'actual, mostra una situació preocupant que es fa clarament visible en l'estancament de la producció editorial, i que afecta, com és lògic, al nombre de volums publicats que, fins i tot, s'ha reduït en relació als editats fa cinc o sis anys. Potser per això és pel que resultava inevitable que es plantejara públicament, més tard o més prompte, el problema de la necessària difusió del llibre infantil i juvenil, com també el del coneixement social dels autors i

ra com un valor reconegut en una societat que, com la valenciana, pretén ser culta i moderna.

En aquest sentit, s'ha de destacar la celebració a València del I Saló Valencià del Llibre en el mes de novembre de 2001 on, sota la direcció de l'Associació d'Editors del País Valencià i el recolzament econòmic, entre altres, de la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques de la Generalitat Valenciana, s'exposà per primera vegada la totalitat del fons bibliogràfic publicat per les editorials valencianes i també les obres d'autors

editorials. Naturalment, el llibre infantil i juvenil tingué una presència destacada i la realització del Saló serví per constatar la importància d'un sector de la producció que, a pesar de ser el principal factor de manteniment econòmic de la major part de les editorials valencianes, a penes és tingut en compte a l'hora d'analitzar la producció literària en general, com ho demostra l'escassa atenció que mereix, tant en els estudis de caràcter acadèmic com en els articles i en les ressenyes de divulgació periodística. Una reivindicació, aquesta

redones que formaven part dels actes programats al voltant del Saló Valencià del Llibre i dedicada expressament a la LIJ produïda al País Valencià. Una taula que resultà, al mateix temps, molt polèmica ja que es plantejà també, per part d'alguns dels participants, la poca repercussió que les obres d'autors valencians tenen al mercat literari i escolar de Catalunya, malgrat compartir una mateixa llengua d'expressió creativa. Aquest fet indiscutible, amb totes les matisacions i excepcions que s'haurien de fer, era, per a altres, igualment con-

hom sembla acceptar, a hores d'ara, potser amb resignació, l'existència, si més no en l'àmbit de la LIJ, de dos circuits de distribució comercial amb lectors i creadors diferenciats per dues modalitats o variants lingüístiques d'una mateixa llengua: el català. Això ha fet, per exemple, que es justificara per part de les editorials implicades, Empúries i Tàndem, la publicació d'una edició valenciana de l'obra *Harry Potter i la pedra filosofal*, quan ja n'existia una altra en català. La decisió, potser, ha estat comercialment encertada i responia a una necessitat per part de determinats lectors, ja que, precisament, aquest va ser un dels llibres més venuts en el Saló Valencià del Llibre, però ha generat, indubtablement, discrepàncies i, en el moment de la seua aparició, una de les polèmiques que més debat ha provocat de totes les que s'han produït durant el període ressenyat.

La persistència de dificultats i vells conflictes

Com és lògic, amb independència dels posicionaments a favor o en contra d'una determinada actitud o d'un raonament concret, s'ha de destacar que, d'una banda, la discussió i exposició col·lectiva d'un problema o d'un tema és sempre positiva, i, de l'altra, que totes aquestes reivindicacions o controvèrsies posen de manifest que continuen vigents en la societat valenciana moltes de les dificultats i dels vells conflictes, relacionats sobretot amb la llengua dels valencians, que entrebanquen el desenvolupament normal de la seua cultura i de la seua identitat col·lectiva com a poble. En aquest sentit, per exemple, la creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua era una decisió necessària per tal d'abordar un

problema creat injustificadament i tret del context acadèmic d'on mai no hauria d'haver eixit, però que, de moment, no sembla haver resolt encara l'eliminació d'algunes actituds que pretenen per «decret» l'exclusió de determinades paraules, legítimes i genuïnes també, de l'ús social i literari de la llengua, al qual tenen dret a accedir lliurement tots els escriptors i els parlants. No obstant això, confiem que, a curt termini, la consolidació d'aquesta institució acabe per posar fre a les manipulacions que sobre la llengua dels valencians exerceixen, sovint, els partits polítics o grups de poder, i que els creadors literaris, sobretot els qui escriuen per a infants i joves, no es veguen pressionats a favor d'un determinat model lingüístic en funció d'uns interessos polítics concrets o de l'oportunitat comercial d'una o altra editorial.

En aquest darrer aspecte, convé afegir que, en el període que estem analitzant, la secció valenciana de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana ha fet públic un informe on es denuncia la marginació i ocultació social dels escriptors valencians que escriuen en català, absents dels mitjans de comunicació de

pública que depenen de les institucions autonòmiques, i absents també de la majoria dels actes institucionals programats, dels organismes culturals consultius i dels reconeixements honorífics que premien, en altres pobles, la trajectòria intel·lectual i artística desenvolupada al llarg dels anys. Una absència que, per desgràcia, també és real en altres mitjans de comunicació i entitats socioculturals de propietat privada. Però, en tot cas, l'informe ha suposat la denúncia d'una situació que ha estat notícia, almenys durant uns dies, i que ha aportat més matèria i més arguments per a mantenir, al llarg d'aquest últim període estudiat, un debat quasi constant sobre la situació general de la cultura i de la literatura al País Valencià, i sobre els usos socials i lectors de la llengua dels valencians. Uns usos que, pel que fa a la lectura, tampoc no han resultat ser massa favorables segons les últimes estadístiques donades a conèixer, ja que els índexs de lectura dels valencians són dels més baixos de tot l'Estat: un 56 % de la població no llig mai o quasi mai llibres. Però, a més d'això, es constata que la Comunitat Valenciana és el territori amb llengua pròpia que

menys llibres adquireix i llig en el seu idioma, ja que només un 15 % dels lectors compra llibres en valencià. Resulta, per tant, comprensible que, davant les dificultats i la persistència dels vells conflictes no solucionats del tot, s'haja produït un clima propici a la discussió i, fins i tot, a la controvèrsia que, sens dubte, pot generar —i de fet ha generat ja, com veurem més endavant— iniciatives esperançadores i actuacions positives que, si més no, tracten d'oferir alternatives per tal de superar una situació actual que, pel que fa a la literatura infantil i juvenil, dificulta un creixement necessari que s'ha estancat des de fa uns anys.

Crisi i subsistència en les petites editorials

Però, mentrestant no arriben els resultats d'aquestes iniciatives, no és d'estranyar que, donades les circumstàncies descrites, algunes editorials mantinguen tancada, de moment, la seua oferta de novetats des de fa anys com Camacuc, o com la sèrie valenciana de la col·lecció *Ala Delta d'Edelvives*, que no ha publicat cap títol nou en els últims dos anys però que, no obstant això, anuncia una àmplia oferta nova per aquest curs escolar. També són comprensibles, en aquest sentit, les dificultats de l'Eixam Edicions que no ha pogut llançar cap títol nou de la seua col·lecció *Els Clàssics*, coeditada per a València amb l'editorial Salvatiella. De fet, és visible la crisi i les dificultats de publicació que pateixen algunes editorials petites. Això ha fet, per exemple, que algunes s'hagen associat per a la realització de determinats projectes o per a la creació d'una xarxa comuna de distribució. Aquest és el cas de l'Eixam Edicions, Denes Editorial i Camacuc, distribuïdes conjuntament per Xarquia, i que han encetat

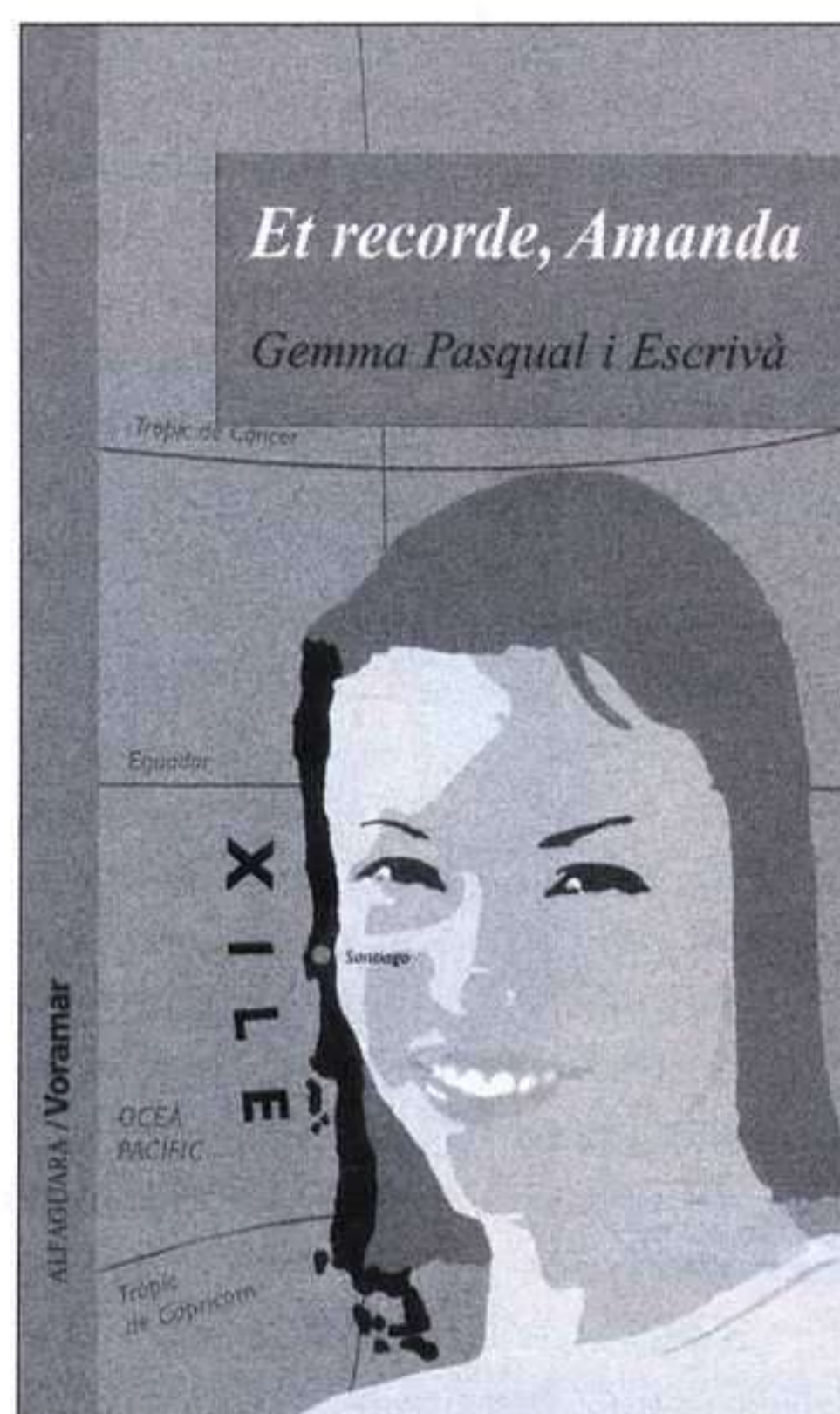
CANTO NIETO, MARTA MARTÍ, REINA DEK RODOLÍ, EDICIONS DEL BULLENT, 2001.

una col·lecció en col·laboració amb la publicació del primer volum de la sèrie Les Nostres Auques titulat *Les auques de quan érem menuts*, de Francesc Ale-dón Vicente i destinat a lectors infantils del primer cicle de Primària. Altres, pel contrari, com és el cas de l'editorial de la Caixa d'Ontinyent, després de l'empenta inicial de l'any anterior —i a pesar que ja té en preparació, almenys, dos títols més de la col·lecció Cadireta de Bova—, han optat per no publicar durant aquesta última temporada a l'espera de comprovar el funcionament dels títols ja llançats recentment.

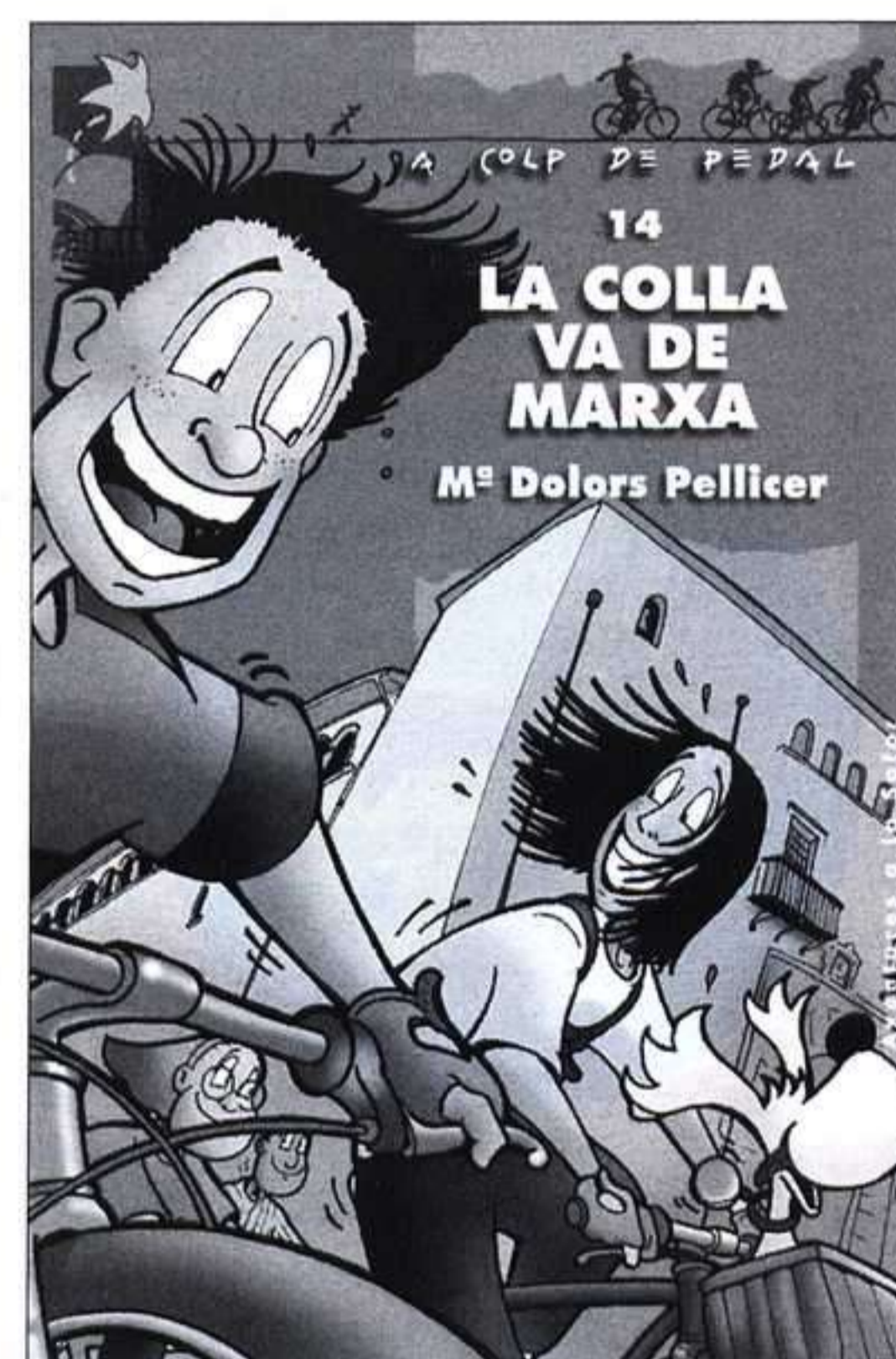
Per sort, a pesar de les dificultats, la majoria de les editorials petites, així com les estatals que tenen col·lecció o sèrie valenciana han optat per mantenir vives les seues respectives publicacions infantils i juvenils amb l'oferta d'alguns nous títols. Aquest és el cas d'Edicions 96, que ha afegit en la col·lecció Bressol de Lletres el llibre per a primers lectors *Al Verd*, amb text i il·lustracions de Francesc Fontana, o el de Bruño que, després d'un temps sense publicar, ha tret una única novetat en la sèrie valenciana de la col·lecció Altamar: l'obra d'Enric Lluch, *Un test de margarides*. L'editorial Tres i Quatre, per la seua part, dedicada més a l'edició de llibres per a adults, ha publicat només un nou títol en la seua col·lecció més juvenil, El Grill. Es tracta d'un recull de contes d'Arthur Conan Doyle sobre Sherlock Holmes titulat *Elemental, doctor Watson*. Altres editorials, més o menys, han mantingut el seu ritme de publicacions habitual al dels altres anys d'una forma discreta, però meritòria. Entre aquestes últimes s'ha de citar, Abril Edicions que continua la seua interessant i enginyosa col·lecció A Colp de Pedal amb dos nous títols: un de Maria Dolors Pellicer, *La colla va de marxa* —una

història ambientada en la comarca de la Safor— i un altre d'Isabel Marín, *Un dinosaure que ni pintat*, que desenvolupa una trama que s'esdevé a la comarca castellonenca dels Ports. Amb aquestes dues noves aportacions la col·lecció es consolida com una vertadera selecció dels millors i més representatius escriptors valencians del panorama actual de la LIJ. També digna d'esmentar en aquest apartat és la tasca perseverant d'Edicions la Xara que, per a la seua col·lecció juvenil El Dau, ha recuperat un autor com Joan M. Monjo, bastant actiu durant la segona meitat dels anys 80 i els primers 90, però que des de feia temps no publicava cap obra nova. Ara, amb *Examen de verbs irregulars*, ens ha proporcionat una narració àgil sobre l'aventura trepidant i inesperada d'un jove estudiant que és segrestat per una bella i perillosa dona. Però, a més, Edicions la Xara ha publicat dues obres en la seua col·lecció El Cau, més destinada a un públic lector adult, que, no obstant això, pel seu format i per la trama que desenvolupen poden perfectament ser llegides per lectors joves. Es tracta de *L'udol de la sirena*, de F. A. Asensio Fons, i *La mort d'Agamènon*, de Salvador Quijal Pardo.

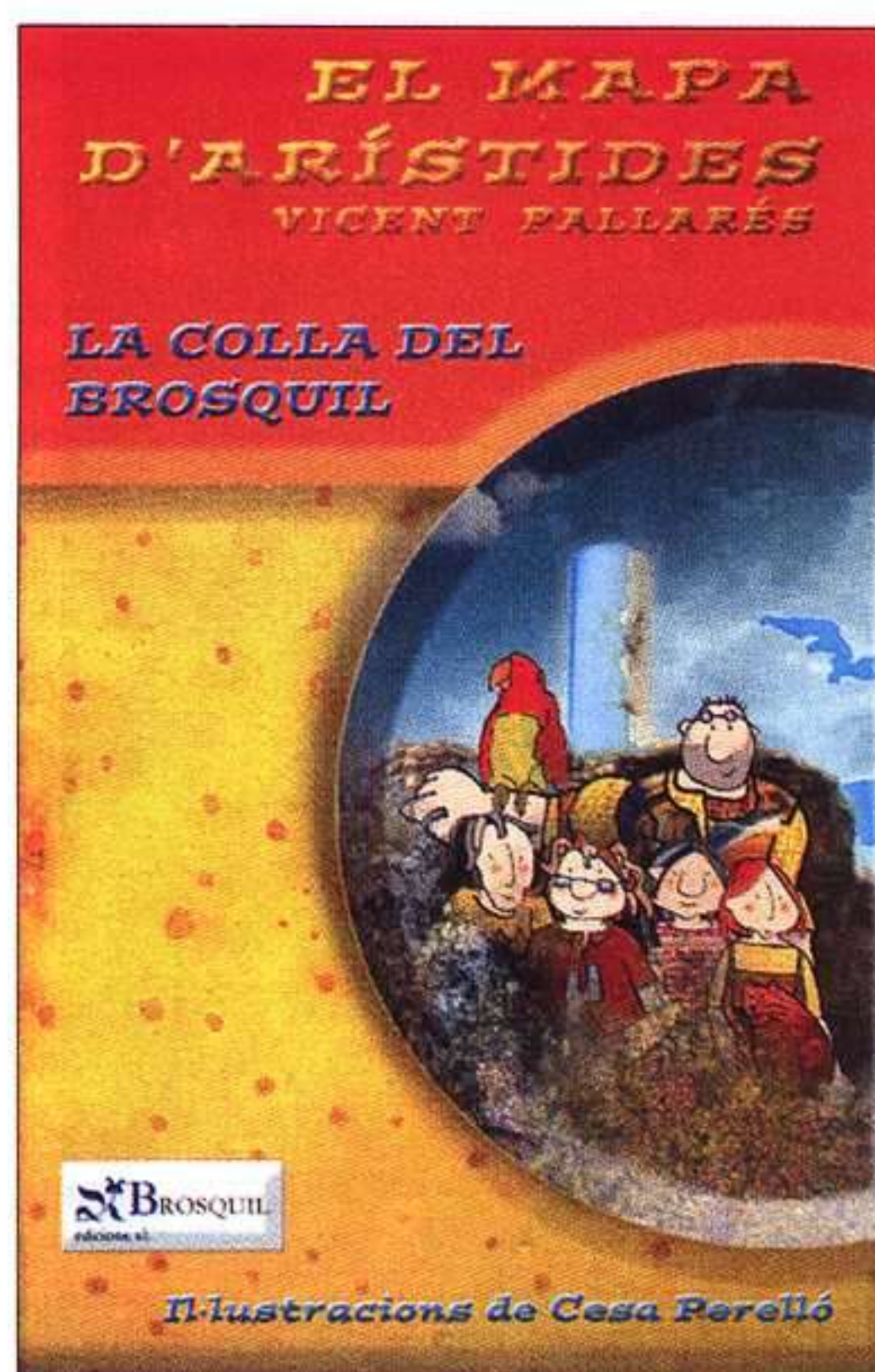
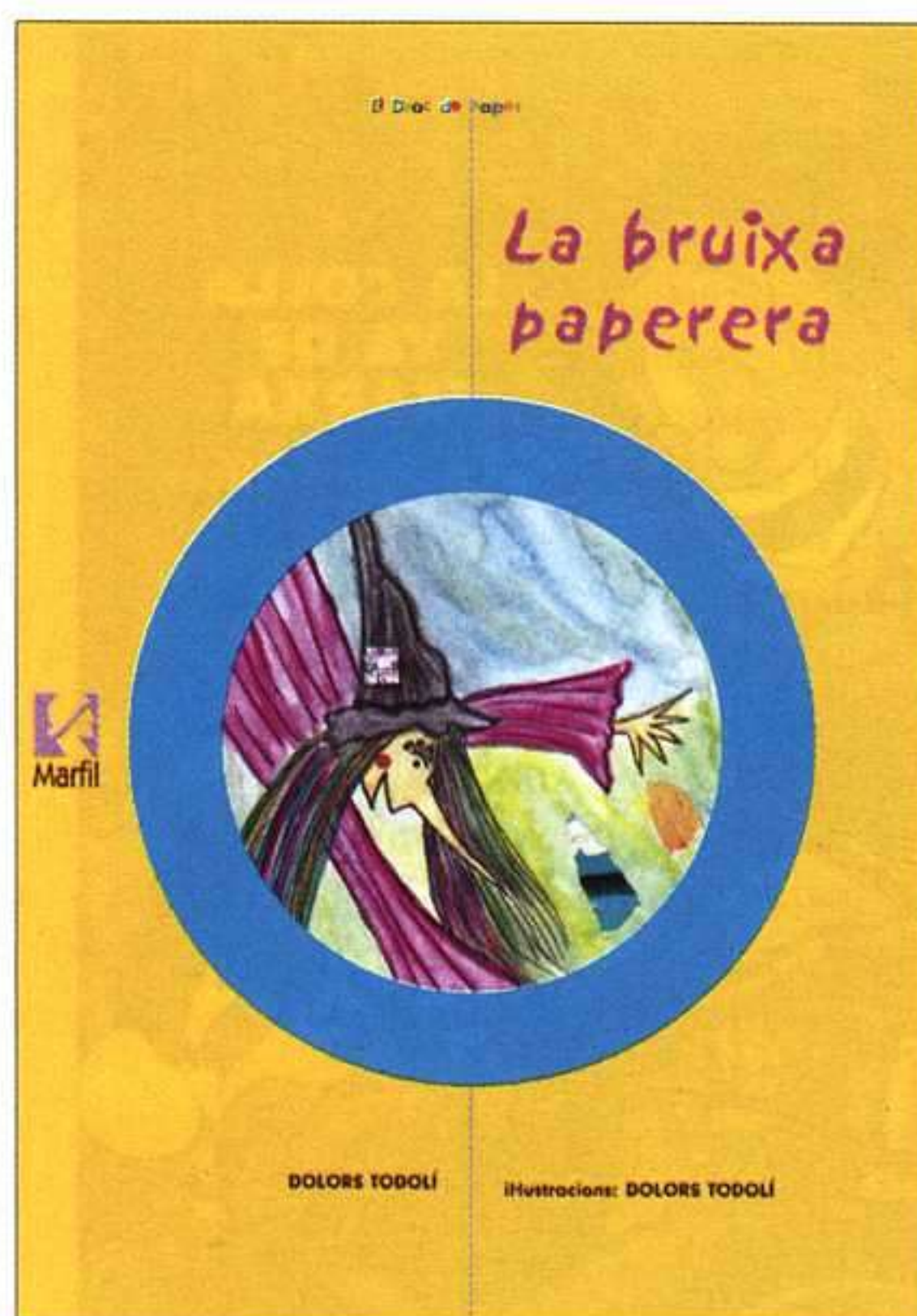
Finalment, en aquesta panoràmica de les petites editorials que aporten dignament el seu gra d'arena a la producció valenciana de LIJ no podem oblidar, d'una banda, Denes Editorial que ha publicat dos nous títols a la col·lecció Les Aventures de l'Eriçó Costumeta —*El porrat del bou* i *Ara que ve Pasqua*, tots dos de Raül Vidal Huerta—, i, de l'altra, la sempre destacable aportació de l'Institut Municipal de Cultura de Meliana que, any rere any, ens regala amb la publicació de l'obra guanyadora del Concurs de narrativa infantil Empar de Lanuza que, en aquesta ocasió, ha recaigut en l'obra

Caram quina aventura!, de Manel Alonso, una obra que ha rebut també, amb posterioritat, el Premi Samaruc. Probablement, l'esforç i l'exemplaritat d'aquestes editorials empeny, en certa manera, a altres empreses ha proposar-nos nous projectes editorials, a pesar de les dificultats de subsistència que genera, en l'actualitat, el mercat valencià. Aquest és un fet que no deixa de ser sorprenent i que, per sort, provoca admiració ja que esdevé un signe de vitalitat en un panorama marcat, principalment, per la continuïtat i l'estabilitat de la producció. En aquest aspecte, podem assenyalar, d'una banda, l'editorial Set i Mig, coneguda més per la seua dedicació al gènere poètic per a adults, que ha llançat una nova col·lecció de narrativa per a lectors joves, L'Andana, amb tres obres —*Un assumpte de la periferia*, de Jordi Sebastià; *Ami, el visitant de les estrelles*, d'Enrique Barrios; i *L'heretgia amagada*, de Vicent Pallarés—, i, de l'altra, una nova editorial, Brosquil Edicions, que en a penes un any ha llançat al mercat un volum de producció semblant al de les editorials més

consolidades, amb col·leccions i obres destinades a un públic lector d'adults, joves i infants. Entre aquestes col·leccions hem d'esmentar la infantil Saltamartí, amb la publicació de l'obra de Pere Duch i Balfagó, *Contes per a estimar els llibres*, i la reedició de *Bernat i els seus amics*, de Manel Alonso, i la col·lecció d'aventures La Colla del Brosquil protagonitzada sempre per un mateix grup de personatges, però escrita en cada ocasió per un escriptor distint. D'aquesta última col·lecció s'han publicat dos títols: *El mapa d'Aristides*, de Vicent Pallarés, i *El gegant de Penyagolosa*, d'Isabel Marín. De Brosquil Edicions, a més, s'hauria de ressenyar l'existència de la col·lecció de narrativa per a adults Lletra Llarga amb obres que pel seu format, la seua extensió i la seua trama poden ser fàcilment llegides pels joves. Com també caldria informar de l'existència d'algunes obres publicades fora del circuit editorial, editades per distintes associacions i recolzades econòmicament per ajuntaments. Aquest és el cas de *Supernas*, de Jordi Verdú, editada per Pallasen-

da Clown Teatre i l'Ajuntament d'Alzira; *Un conte, dèssset endevinalles i un regal*, de Llorenç Giménez, publicada per La Gavella, Moviment per la Llengua i la Cultura, i l'Ajuntament de Torrent; i *La llegenda de les aus daurades*, de Pepa Guardiola, editada per la Comissió de Festes Mare de Déu de Loreto i l'Ajuntament de Xàbia.

La producció de les editorials consolidades

Lògicament, tot aquest panorama descrit fins ara, no es pot concloure satisfactòriament sense fer un repàs a la producció de les editorials més consolidades, com és el cas, per exemple, de les empreses d'àmbit estatal que tenen una presència permanent en l'oferta de la LIJ al País Valencià. En aquest sentit, hem d'anomenar, una vegada més, l'encertada Sopa de Llibres d'Anaya, que ha augmentat el seu catàleg amb tres nous títols traduïts del fons bibliogràfic de l'editorial: *Un grapat de besos*, d'Antonia Rodenas, i *Elefant*

cor-d'ocell, de Mariasun Landa, tots dos adreçats als lectors més infantils, a més de *Quan els gats se senten sols*, també de la escriptora basca, per a lectors de 12 anys en avant, on es conta la història d'una xiqueta que se sent sola i desatesa pels pares i que només rep l'estima de la seua gata Ofèlia. Una altra editorial estatal que està present en el món editorial valencià és Edebé que, a través de la seua filial Marjal, ha ampliat totes les seues col·leccions amb nous títols, entre els quals cal destacar la publicació de l'obra d'Enric Lluch *Pobres animals!*, en la col·lecció Tucan sèrie blava, i les traduccions de les obres inicialment escrites en castellà *Les arrels del tamarinde*, de Sindo Pacheco i *Les llàgrimes de Shiva*, de César Mallorquí, en la col·lecció Periscopi. Finalment, dins d'aquest grup, convé destacar i aplaudir que una altra editorial no valenciana s'haja decidit a encetar una nova col·lecció de literatura infantil i juvenil dirigida, principalment, als lectors valencians. Es tracta de l'editorial Casals que ha estrenat la La Barraca

amb la publicació de dues obres d'autor valencià: *La capseta de les claus*, de Jaume Miquel Peidró i *El sabater d'animals*, d'Isabel Marín. Esperem que aquesta iniciativa tinga un bon futur i que servisca, com sembla que són les seues intencions inicials, per oferir una nova plataforma als autors valencians per donar a conèixer les seues produccions literàries. Un objectiu, aquest, aconseguit des de la seua creació per la col·lecció Alfaguara d'Edicions Voramar, l'empresa editorial filial de Santillana a la Comunitat Valenciana que actua amb un criteri autònom a l'hora de seleccionar els seus textos i que, de fet, es mostra com una editorial estrictament valenciana, sense renunciar per això a uns nivells mínims de qualitat semblants als utilitzats per la col·lecció homònima en castellà. Tal vegada per això, i també per la quantitat d'obres que publica cada any, Voramar té guanyat perfectament el dret a comparar-se i a classificar-se en el grup de les editorials valencianes més influents i positives de la LIJ valenciana. Concretament, durant el període estudiat, ha tret set noves obres, sis d'aquestes originals d'autors valencians, a les quals s'ha d'afegir l'edició de *L'esperit de la Gran Febre*, de l'escriptora barcelonessa Rosa Pardina.

Pel que fa a les editorials valencianes —tot i que algunes d'aquestes, per tal de fer front a una certa crisi empresarial latent però no del tot visible, han hagut ja de recórrer a l'entrada de capital forà—, hem de fer referència, una vegada més, a la continuïtat perseverant de dues editorials veteranes que, cada any, ens aporten dignament la seua quota de participació gens desdenyable. Estem parlant, naturalment, de Marfil i d'Edicions del Bullent. La primera, ha mantingut vives totes les seues col·leccions infantils. En La

Carrasca ha publicat *Mariola*, de Jordi Verdú Pons; en Drac de Paper, el conte *La bruixa paperera*, escrit i il·lustrat per Dolores Todolí; i, finalment, en Autors d'Ara de narrativa a mitjan camí entre els lectors joves i els adults, les obres *Les urpes del diable*, de Silvestre Vilaplana i *Vull ser una barbi*, de Consol Royo Gaya. Edicions del Bullent, per la seua banda, ha tret sis títols nous en la col·lecció Pau i Laia, coeditats amb Eumo i escrits tots per Adelina Palacín i Assumpta Verdguer amb il·lustracions de Pilarín Bayés: *L'accident de la iaia Mercè*, *Anem al dentista*, *El partit de futbol*, *Fem de cangurs*, *Ens divertim fent teatre* i *I les deixalles, què?*. A més, ha ampliat la resta de les seues col·leccions amb un o dos títols nous.

Una aportació, sens dubte, significativa com ho ha estat també la de Tabarca que ha enriquit, sobretot, la narrativa juvenil amb la publicació d'una mitja dotzena de títols. A la col·lecció Tabarca Juvenil, per exemple, ha afegit *Aventura al poble fantasma*, de Lucilà Vallés i Calvo. I a Tabarca Narrativa ha publicat cinc llibres: una reedició, l'obra de Tomàs Belaire i M. Jesús Belaire, *El laberint de les tres corones*, una traducció del castellà, la novel·la de Vicente Muñoz Puelles, *El lleopard de les neus*, i tres obres originals d'autors valencians de les quals parlarem més endavant.

Per tal de concloure amb la panoràmica editorial, un any més, és de justícia fer referència a les dues editorials que tenen més incidència, almenys quantitativament, en la LIJ del País Valencià: Tàndem i Bromera. La primera, hem de recordar-ho, participa, a més, en el projecte d'àmbit estatal d'Editors Associats, amb el qual ha publicat quatre nous títols dins la col·lecció infantil I Què?, destinada a lectors del primer cicle de Primària: *La meua germana és di-*

ferent, de Pako Sagarzazu, *No sé nadar*, de Daniel Nesquens, *Aviat tindrà una germanaeta*, de J. M. Olaizaola «Txiliku» i *Jo faig assegut*, d'Arantza Iturbe. També amb Editors Associats ha publicat l'obra de Jordi Sierra i Fabra, *En un lloc anomenat guerra*, guanyadora del Premi Abril 2002. Ja en solitari, Tàndem ha publicat, dins la col·lecció Tombatossals, potser l'únic àlbum il·lustrat, *Taurons d'aigua dolça*, de Rossana Zaera Clausell i Miguel Guijarro Zaera, una interessant i poètica història sobre les fantasies infantils que tenen el poder de transformar en aventura, fins i tot, els actes més quotidians. Dignes de ressenyar i de comentar són també les dues obres publicades a la col·lecció Tricicle: *On és el iaio?*, de Mar Cortina i *La tortuga Caterina*, de Carme Miquel. A més, Tàndem ha completat amb nous llibres les seues col·leccions juvenils *La Moto* i *La Bicicleta Negra*. Mentre que, per la seua banda, Bromera no sols ha mantingut la seua línia habitual de publicacions, afegint nous títols a totes les seues col·leccions infantils i juvenils, sinó que també, per segon any consecutiu, s'ha arriscat amb la creació d'una nova col·lecció infantil. Es tracta de *L'Elefant*, que naix amb una clara voluntat de superar barreres lingüístiques i psicològiques entre els lectors de tots els territoris que comparteixen la mateixa llengua dels valencians. L'objectiu és fomentar l'intercanvi i el coneixement mutu de textos i d'autors de procedència diversa, respectant, alhora, les característiques del model de llengua adoptat per cadascú. Per això, la col·lecció s'ha donat a conèixer amb la publicació de quatre títols, dos d'autor valencià i dos d'autor català, *La dent de Clara*, de Joles Sennell i *Missió especial*, de Mercè Company. *L'Elefant* pretén, sens dubte, convertir-se en una proposta de lectura

on convisquen els millors escriptors actuals de literatura infantil en català i, per això, la selecció dels valencians, Carles Cano amb *La màquina dels contes* i Vicent Pardo amb *8.388.607 caramels per a un aniversari*, ha estat clarament intencionada. Falten, com és obvi, autors de les Balears, però, amb tota seguretat, s'incorporaran en un futur immediat. Però, a més convé nomenar que per als més menuts Bromera ha tret quatre nous títols dins la sèrie la Sirena de la col·lecció El Micalet Galàctic que l'editorial valenciana coedita amb l'editorial catalana La Galera, tots ells amb doble versió de lletra cursiva i lletra majúscula: *Boira a les butxaques*, de M. Dolors Alibés; *Estimat iaio*, d'Elisabet Abella; *El pirata Higini*, de M. Àngels Bogunyà; i *Han caçat la lluna*, de Renada Mathieu. La col·lecció Esguard de novel·la històrica juvenil s'ha ampliat amb la reedició de dos títols publicats anteriorment per l'editorial en altres col·leccions: *Allah Akbar (El morisc)*, de Miquel Ferrà i *Pelloja, rostre pàl·lid*, de Maria Jesús Bolta.

Els autors i les obres

En un altre aspecte, i tancats ja tots els elements descriptius que formen part del panorama editorial, hem de passar a parlar ja dels autors i de les seues obres, per tal d'intentar una anàlisi de la situació des d'una perspectiva més exclusivament literària, tot i que la primera característica que es constata és que, per sort, no existeixen les dificultats i els dubtes plantejats en parlar de l'entramat empresarial de les editorials valencianes. De moment, i pel que fa al període estudiat, la vitalitat dels autors està assegurada en tots els sentits, tant quantitativament com qualitativament parlant. D'una banda, per exemple, no paren de sorgir nous autors alguns dels quals ja han estat anomenats com Consol Royo Gaya, Pere Duch, Jordi Verdú o Francesc Fontana; i, de l'altra, molts autors joves que es donaren a conèixer durant el període precedent han tornat a publicar enguany i s'han confirmat com a valors a tenir en compte. Aquest és el cas de Silvestre Vilaplana que amb la ja esmentada

Les urpes del diable (Marfil), ha incidit una vegada més en el gènere de la narració històrica juvenil, que com ja vam dir l'any anterior és cada vegada més conreat i del gust dels lectors, la qual cosa, potser, ha propiciat la convocatòria del Primer Premi de Novel·la Històrica Juvenil Far de Cullera, guanyat recentment pel mallorquí de Pollença Antoni Vidal amb l'obra *El silenci del mariner*, que serà publicada per Bromera. Altres escriptors de la nova promoció d'autors apareguda recentment, que han revalidat el seu treball durant el període ressenyat, són Gemma Pasqual i Escrivà, que ha publicat la seua tercera novel·la juvenil *Et recorde, Amanda* (Voram); Francesc Gisbert, que ha tornat a ser guardonat amb un altre premi important, ja que la seua novel·la, *El fantasma de la torre* (Bullent) aconseguí el Premi Enric Valor 2001; Raül Vidal i Huerta, autor dels dos llibres publicats a la col·lecció Les Aventures de l'Eriçó Costumeta de Denes Editorial; Pep Castellano, autor d'una obra infantil bastant entretinguda, *Marta Martí, reina del rodolí* (col. Estrella de Mar, Bullent) i d'una obra més juvenil, *Mar de fons* (Tàndem), guanyadora del Primer Premi Vila de Paterna de narrativa 2001 dedicat a Vicenta Ferrer i Escrivà; i, sobretot, entre aquest grup cal nomenar Isabel Marín, autora de tres noves obres totes ja esmentades amb anterioritat en la descripció del panorama editorial. Naturalment, no devem oblidar o silenciar altres autors que s'han donat a conèixer com escriptors durant aquest període i que encara no han estat citats. Aquest és el cas de Teresa Broseta, guanyadora del Premi Carmesina amb *La botiga del Carme* (col. Els Llibres del Gat en la Lluna, Bullent); o el cas també de Dolors Jimeno, autora d'una narració juvenil de caràcter psicològic sobre la vida quo-

tidiana i les relacions entre les persones titulada *Un edifici en forma de vaixell* (Tabarca). Una altra autora que no podem obviar i que s'ha donat a conèixer per primera vegada com a creadora és la professora Gemma Lluch, coneguda fins ara com a teòrica i especialista en LIJ. Ella firma *el-joc.com* (col. Espurna, Bromera) on es desenvolupa una encertada història d'intriga en la qual la tecnologia informàtica i els llenguatges dels *chats* es converteixen en protagonistes.

Però, per damunt de l'aparició i de la reincidència de tots aquests autors nous i joves, on es constata realment la vitalitat i la qualitat de la LIJ feta per valencians en valencià és en la publicació constant de noves obres creades pels escriptors més consolidats i sòlids del panorama actual. En aquest sentit, resulta significativa la producció de Carles Cano, M. Dolors Pellicer, Pepa Guardiola, Jordi Raül Verdú o Carme Miquel, les obres dels quals han estat ja citades; com també la d'altres autors encara no anomenats com Francesc Mompó, i la seua novel·la juvenil *L'ull de Zeus* (Voramar); Josep Gregori, i la novel·la infantil *De cine, Tereseta* (col. El Micalet Galàctic, Bromera); Jesús Cortés, autor d'una versió narrativa de *L'odissea*, publicada en la mateixa col·lecció; o com Vicent Marçà, que també en El Micalet Galàctic ha publicat *La fada masovera*, guanyadora del Premi Vicent Silvestre. Per altra banda, especialment dignes de destacar són Enric Lluch, Vicent Pardo i Maria Jesús Bolta, sobretot per la maduració i qualitat literària que estan aconseguint darretrament les seues creacions. El primer, concretament, ha editat enguany quatre obres, dues infantils —*Pobres animals!* i *Un test de margarides*, una commovedora i poètica història sobre el tema de la mort— i dues més juvenils, *Jo... i les circumstàncies*,

PEP MONTSERRAT, LA DENT DE LA CLARA, BROMERA, 2002.

on fa una autèntica recreació del llenguatge dels joves, publicada en la col·lecció Espurna de Bromera, i *El llibre dels desheretats*, una novel·la històrica molt interessant de lectura recomanable per als adults publicada a la col·lecció Lletra Llarga de Brosquil. El segon, Vicent Pardo, a més de l'obra ja citada, *8.388.607 caramels per a un aniversari* —un text realment sorprenent i molt aconsellable per a tractar el tema de les relacions personals—, firma l'obra guanyadora del Premi Bancaixa de narrativa juvenil, *Darrere d'una cortina...* (col. Espurna, Bromera), una narració divertida on l'autor depura i perfecciona cada vegada més el seu estil irònic i el seu humor intel·ligent. Finalment, Maria Jesús Bolta, ha publicat, d'una banda, *Mira quina estrella* (col. El Micalet Galàctic, Bromera) i de l'altra la novel·la infantil *Animals!* (La Galera), Premi Folch i Torres 2001. Tant en una obra com en l'altra, l'escriptora fa ús del seu

acurat estil literari al servei d'unes històries que no cauen mai en la simplicitat i que proposen sempre lectures diverses. Per sort, Bolta no ha estat l'únic escriptor valencià publicat a Catalunya, ja que també ho han estat Enric Lluch, Isabel Marín o Jaume Miquel Peidró, tot i que, en aquest sentit, ens hem de felicitar especialment per l'aposta que sembla fer en els últims anys l'editorial Cruïlla per incorporar amb més freqüència escriptors valencians en el seu catàleg de la col·lecció El Vaixell de Vapor. Durant el període estudiat, per exemple, Ramon Pastor ha tornat a publicar un conte de connotacions populars, *Peret i els lladres*, en la sèrie blanca destinada a primers lectors, i Albert Dasí, en la sèrie roja per a lectors de 12 anys en avant, la novel·la *Parada a Capbanda*, on l'autor posa una vegada més en funcionament la seua fantasia desbordant.

Altres autors, sens dubte, destacables amb una obra publicada

durant l'últim any són Josep Franco, Joan Pla, Vicent Pallarés, Marc Vicent Adell, Llorenç Giménez i Raquel Ricart. El primer, amb la novel·la juvenil *El mal* (col. Espurna, Bromera), on, amb el seu estil narratiu àgil i acurat, construeix una trama d'intriga que és capaç de captivar el lector des de la primera pàgina. Joan Pla, fidel a la seua trajectòria, ens ha obsequiat amb *El tresor de Barba-rossa* (Voramar), Premi de la Crítica de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, i *Cartes d'amor i de mort*, Premi de novel·la juvenil Ciutat de Torrent, totes dues d'aventura i on predomina, sobretot, el misteri. Per la seua banda, Vicent Pallarés, conegut ja per la seua obra narrativa d'adults, s'ha estrenat amb força en el camp juvenil amb tres obres, les ja esmentades, *El mapa d'Aristides* i *L'heretgia amagada*, i *La mirada de Rebeca* (Tabarca), que desenvolupa una història també d'aventura on un jove és segrestat per una estranya secta de vegetarians pacifistes. L'aventura és, per tant, la temàtica més sovintejada pels autors de narrativa juvenil, però també pels qui escriuen per a infants, com és el cas de Marc Vicent Adell, autor de *Les aventures del mag distret i el príncep xiquet* (Voramar), que confirma el seu autor com un valor a tenir en compte. Com ho és també, sens dubte, Llorenç Giménez, que a més del llibre citat ja anteriorment, ha publicat també a Voramar l'obra *Tresor de contes*, dins de la seua línia de recuperació i reivindicació de la literatura de tradició oral. Una aportació, que, indubtablement, enriqueix i diversifica el panorama de la literatura infantil al País Valencià, com ho fa també una escriptora com Raquel Ricart, que ha publicat a la col·lecció La Bicicleta Negra de Tàndem una magnífica i ben escrita novel·la infantil, *Van ploure estrelles*, que

testimonia la maduresa de la producció valenciana en tractar, amb tota naturalitat, un tema tabú, potser, per als infants com és el tema de la mort. Un tema que, per cert, ha estat tractat també amb valentia per Enric Lluch a *Un test de margarides* i per Mar Cortina al conte infantil *On és el iaio?*, una sorprenent coincidència que posa de manifest la voluntat de les editorials valencianes a l'hora d'apostar també per la qualitat i no estrictament per la comercialitat. Una aposta que es formula també amb la persistència en publicar autors catalans, per tal de no renunciar a l'intercanvi fluid entre els dos mercats units per llaços culturals i lingüístics evidents. En aquest sentit, a més dels autors publicats a la col·lecció l'Elefant d'Edicions Bromera, hem de destacar la presència de Lluçia Vallés i Calvo, Miquel Ferrà i Toni Lloret, autor de la novel·la juvenil *Història d'un almogàver* (Bullent).

Les traduccions i els gèneres no narratius

Però, tot i que la majoria de la producció literària per a nens i joves està formada per obres de narrativa escrites en valencià, també és de destacar l'existència de traduccions i la publicació d'obres no narratives. Pel que fa a les primeres, com és lògic, s'ha de ressenyar l'edició valenciana de l'obra de J. K. Rowling, *Harry Potter i la pedra filosofal*, que, a pesar de totes les polèmiques ocasionades, ha acostat aquest èxit internacional als xiquets valencians. Per desgràcia, han descendit notablement les traduccions d'autors clàssics de la literatura juvenil universal i, en aquest sentit, només podem citar l'obra ja anomenada d'Arthur Conan Doyle, *Elemental, doctor Watson*, publicada per Tres i Quatre. Afortunadament,

per contra, el nombre d'obres de gèneres no narratius es manté semblant al dels últims anys, tot i que de gènere poètic estricte no se n'ha publicada cap obra. No obstant això, s'han publicat algunes obres que s'hi acosten, com les dues narracions en vers de Joan Vila i Vila, *L'arbre de Pitiminú* i *El país sense nom*, publicades en un sol volum per Voramar; o com el llibre dels germans Jordi i Paco Moreno, *El taller de l'humor*, publicat a la col·lecció El Micalet Galàctic de Bromera i que conté d'embulls de paraules, cobles divertides i absurdes, endevinalles, acudits, etc. Lògicament, en aquest apartat hauríem d'al·ludir també al llibre de Llorenç Giménez sobre endevinalles ja esmentat.

Pel que respecta al teatre, hem d'assenyalar que, a més de les dues obres publicades a la col·lecció Micalet Teatre de Bromera —*Rosegó, el rodamón*, de Manuel Molins i *Ventures i desventures de Gànim ben Aiub*, d'Antoni Martínez, Vicen Cerveró i Rafa Tomàs—, s'ha d'afegir l'aportació de Tàndem que ha publicat, dins de la col·lecció La Bicicleta Negra, l'obra *Els cinc desitjos*, de Joan Carles Simó, una adaptació lliure de la rondalla d'Enric Valor *El llenyater de Fortaleny*. De les dues primeres, a més, s'ha de destacar que *Rosegó, el rodamón*, suposa la primera aproximació al teatre juvenil d'un dels autors teatrals més destacats dels últims vint anys: Manuel Molins. La segona, és una nova aportació d'aquest grup d'autors que es donà a conèixer ja amb l'obra *El príncep i la flor*; i que ara ens ofereix una adaptació escènica d'una de les més populars narracions de *Les mil i una nits*.

Tota una oferta de textos, que si bé no és tan nombrosa com caldria, sí que resulta, almenys, digna i capaç de diversificar les possibilitats dels lectors joves; com també ho és la proposta que

fa Tàndem en proposar-nos l'edició de dos llibres acostats a l'assaig o a la literatura d'idees. Ens referim, d'una banda, al tercer lliurament de la col·lecció Filosofia per a profans, l'obra *La llibertat segons Hannah Arendt*, de Maite Larrauri; i, de l'altra, al llibre de Carme Miquel, *Murmuris i crits (Cartes a Mireia)*, publicat a la col·lecció La Moto, on l'escriptora, seguint l'esquema ja utilitzat en una obra seua anterior, fa un repàs a alguns dels temes que més preocupen als joves d'ara. L'estil epistolar, adreçat en aquesta ocasió a la seua segona filla, fa més accessible uns continguts que indueixen els lectors cap al debat i la reflexió. Un estil accessible que també és utilitzat per J. M. Xipell en un llibre curiós, *Elemental, estimada Norma*, publicat per Brosquil, amb el qual l'autor, mitjançant la narració d'anècdotes i d'històries, pretén que els lectors aprenguen ortografia i normativa lingüística.

Tota una oferta, com podem veure, rica en conjunt i que, per damunt de les dificultats i de les crisis existents en el sector, no renuncia a la qualitat ni a la innovació. Potser per això, les polèmiques i els debats encetats i descrits inicialment han forçat cap a la reflexió i cap a la recerca d'actuacions i d'iniciatives positives encaminades a capgirar els aspectes negatius. En aquest sentit, per exemple, hem de ressaltar la creació de la Fundació Bromera per al Foment de la Lectura, una entitat nascuda sota la iniciativa de l'editorial que li dona nom, però independent d'aquesta i amb uns objectius ambiciosos de promoció global de la lectura que pretén, entre altres coses, incidir en la formació del professorat i promoure i donar suport a la investigació sobre pràctiques que generen interès i motivació real per la lectura. Afortunadament, aquesta no ha estat l'única alter-

nativa portada a cap, ja que, en la mateixa línia, l'editorial Denes ha convocat el Premi Caixa Popular Enric Soler i Godes d'Experiències Pedagògiques a l'Escola, guanyat en la primera convocatòria per Jordi Garcia Vilar amb l'obra *Cocollibre. Experiència d'animació a la lectura*, i que enceta també una altra possibilitat amb l'oferiment de textos que ajuden a establir estratègies i jocs de foment de la lectura capaços de superar els baixos índexs lectors dels valencians. Un desig, aquest últim, compartit pels escriptors i per les editorials i que, tant els uns com els altres, van posar de manifest en dos esdeveniments realment importants celebrats darrerament a la Comunitat Valenciana: el I Encontre d'Escriptors i d'Esriptores de LIJ al País Valencià, realitzat a l'Alcúdia, i el IV Congrés d'Editors d'Espanya, que tingué lloc a València en el Museu de les Ciències, i on l'Associació d'Editors del País Valencià demostrà, davant les autoritats autonòmiques valencianes, la seua capacitat per fer les coses bé i, en conseqüència, tenir tot el dret a demanar per part de les institucions públiques el respecte que es mereixen com a agents generadors de cultura i benestar, i a exigir polítiques més actives a favor del llibre i de la lectura, sense oblidar-se de la necessària tasca de dignificació i normalització de la llengua dels valencians. De moment, almenys, el debat ja s'ha iniciat i s'han creat les primeres iniciatives per mantenir-lo ben viu. Esperem, com és natural, que aquestes es consoliden i que el panorama creatiu de la literatura infantil i juvenil dels valencians es beneficie de les reflexions generades en aquest últim any. Sens dubte, el repte de futur, expressat en finalitzar l'anàlisi del període anterior, continua vigent. ■